

Beluša – povest' o deve a dedine, ktorá sa prepadla pod zem

Beluša bola jediná dcéra považského šľachtica Belocha, pána Považia. Narodila sa pri splne mesiaca nasledujúcom po slnovrate, ktorý je vzácnou chvíľou, umožňujúcou sudičkám obdarovať prvé dieťa narodené pri východe mesiaca.

Práve vo chvíli, keď sa Belušina krstná mama skláňala nad kolískou, v jemnom obláčiku sa zjavili tri slovenské sudičky Elena, Alena a Irena.

„Nechaj nás postarať sa o Belušu ... nebudeš banovať.“ Krstná mama ustúpila, sprvoti jej strach nedovolil inak. Neskôr však pocítila neviditeľnú silu, ktorá ju odtlačala od dieťaťa. To už sa nad kolískou skláňala prvá sudička Elena, darujúc Beluši krásu. Po nej nasledovala Alena s darom šikovnosti, a ako posledná pristúpila ku kolíske Irena so vzácnym darom múdrosti.

Beluša bola už od detstva najľúbeznejšou spomedzi všetkých dievčat a vo svojich šestnástich rokoch sa už chýr o jej kráse, múdrosti a šikovnosti šíril po celom Považí. Zvest' o tejto nezvyčajnej deve sa začal šíriť aj za hranice kraja. Preto sa niet čo čudovať, že si Belušu začalo obchádzať mnoho mládencov z bohatých i chudobnejších považských rodín. Najhorlivejšími z jej obdivovateľov však boli rytier Kontúr z Trenčína a Kajsiecký pán zo susedného Hradišťa. S Kontúrom sa Beluša spoznala na jednom z rytierskych turnajov, keď mu po turnaji ošetrovala poranené rameno. Pri pohľade do jeho očí v nich uvidela lásku a tak mu prisľúbila svoju ruku.

Kontúr sa však hneď po svadbe musel postaviť do čela armády. Takmer tri roky bojoval proti nepriateľom a bránil svoj ľud. Toho využil Kajsiecky pán. Uniesol Belušu a uvrhol ju do väzenia v podzemí svojho hradu. Hneď ako sa Kontúr dozvedel o podlosti Kajsieckeho pána, vrátil sa aj so svojim vojskom do Hradišťa. No nedokázal nijako zvíťaziť. Po každom z prebojovaných dní, keď sa nad bojiskom rozprestrela noc, sa z hradu ozýval Belušin nárek. Na siedmu noc nárek utíchol a Beluša posledný raz vydýchla.

Belušina smrť nesmierne rozhnevala sudičky. Ich hnev padol na vojakov brániacich Hradište, i na Kajsiecky ľud, neschopný ochraňovať vzácny dar, akým bola Beluša. Krupobitie, búrka a víchrica, akú ešte ľudia nikdy nezažili, rozmetala Hradište, kým neostal kameň na kameni. V Kajsieku začala voda vyvierať zo zeme a zaplavovať obydľia. Z okolitých kopcov sa valilo bahno, ktoré navždy pochovalo celú dedinu. Len niekoľko málo rodín si útekem zachránilo holý život. Nižšie pri koryte Váhu sa tieto rodiny neskôr usadili a na počesť Beluše, pomenovali po nej svoju novú usadlosť.